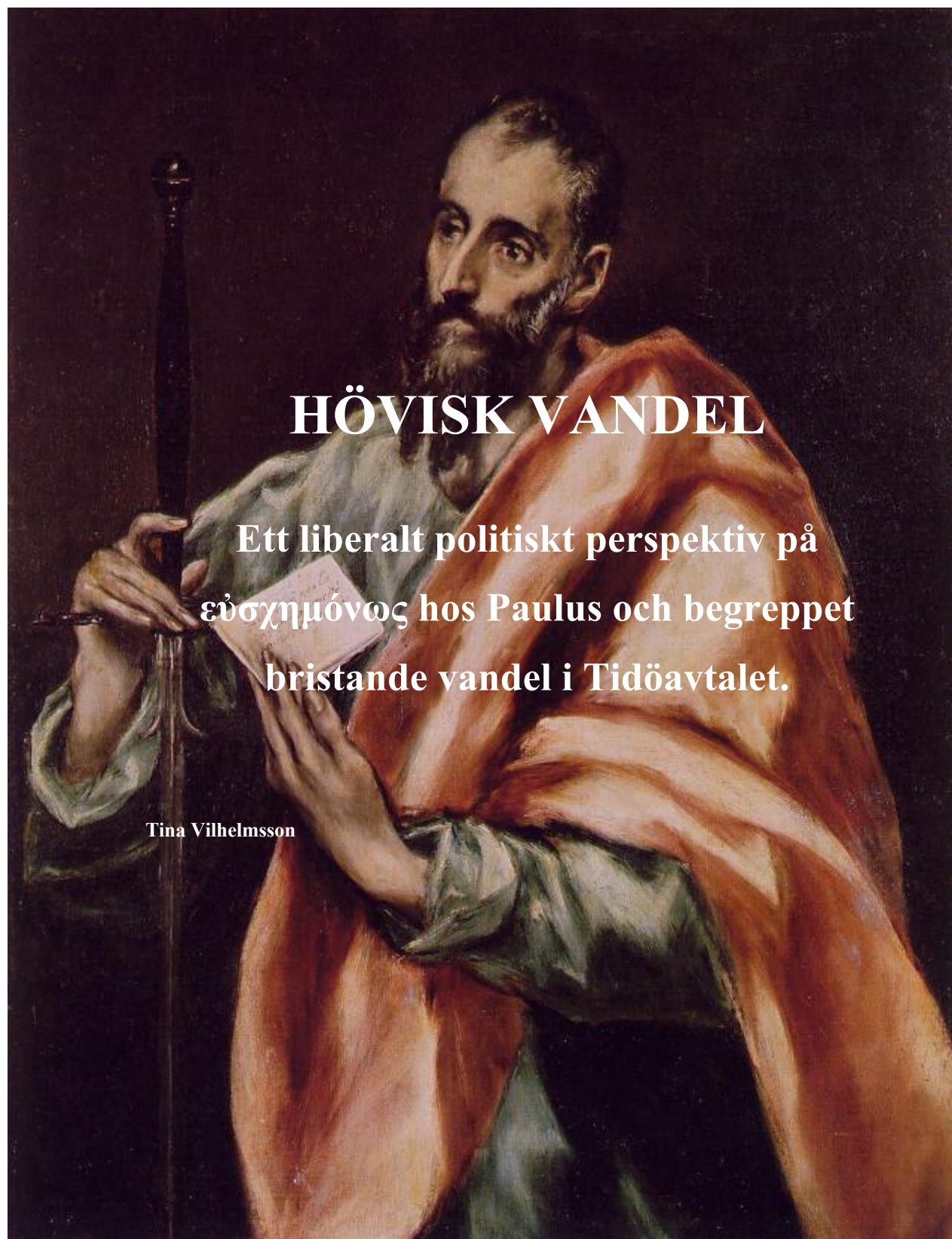

UMEÅ UNIVERSITET

HÖVISK VANDEL

Ett liberalt politiskt perspektiv på
εὐσχημόνως hos Paulus och begreppet
bristande vandel i Tidöavtalet.

Tina Vilhelmsson

Kandidatuppsats i teologi, 15 hp

Vt 2023

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	1
1. INLEDNING.....	2
1.1. Syfte.....	5
1.2. Problemformulering.....	5
1.3. Arbetsfrågor.....	5
1.4. Avgränsningar.....	5
1.5. Teoretiskt perspektiv: Liberal politisk teori.....	6
1.6. Metod: Textlingvistisk analys	7
1.7. Material.....	8
1.8. Disposition	9
2. PAULUS OCH BREVEN TILL THESSALONIKI, KORINTH OCH ROM	10
2.1. Analys av Paulus användning av ordet <i>εὐσχημόνως</i>	10
2.1.1. Paulus.....	10
2.1.2. Brevens datering, adressering och avsändare	11
2.1.3. Första Thessalonikerbrevet	13
2.1.4. Första Korinthierbrevet.....	15
2.1.5. Romarbrevet.....	17
2.2. Diskussion utifrån idealism och realism inom liberal politisk teori.....	21
2.2.1. Första Thessalonikerbrevet	21
2.2.2. Första Korinthierbrevet.....	22
2.2.3. Romarbrevet.....	24
2.2.4. Paulus trestegsraket.....	26
3. SLUTSATS.....	27
SAMMANFATTNING	30
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	31

Tack till Linda Joelsson för en hård, rättvis och entusiastisk handledning.

1. Inledning

I den här uppsatsen analyseras användningen av ordet εὐσχημόνως [*euschēmonōs*] i Paulus brev och användningen av uttrycket ”bristande vandel” i ett utdrag ur Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. I Tidöavtalet finns ett avsnitt om att samarbetspartierna vill utreda huruvida en person ska kunna bli utvisad från Sverige på grund av bristande vandel. Anledningen till att sammanföra dessa två vitt skilda texter är att det finns en osäkerhet kring begreppet bristande vandel. Begreppet hövisk vandel förekommer i Rom 13:13 i 1917 års kyrkobibel och eftersom det rimligtvis kan vara motsatsen till bristande vandel kan det vara intressant att undersöka vad hövisk vandel kan innebära. I 1917 års kyrkobibel är ordet *hövisk* en översättning av ordet εὐσχημόνως och i den grekiska bibeln *The Greek New Testament: SBL Edition* använder Paulus ordet εὐσχημόνως vid tre olika tillfällen i sina brev; 1 Thess 4:12, 1 Kor 14:40 och Rom 13:13.¹

James G. Crossley är en av dem som lyfter fram att Paulus och hans brev har haft stor betydelse för hur människor tänker och resonerar i västvärlden.² Crossley lyfter också att det är många som har tolkat Paulus texter utifrån politiska perspektiv eftersom Paulus själv uttrycker starka och radikala åsikter om till exempel ordning, tro och moral.³ Med tanke på det Crossley belyser och att Paulus kan kallas frihetens apostel⁴ samt att Liberalerna och Moderaterna (liberalkonservativa) är med i överenskommelsen kring Tidöavtalet, används liberal politisk teori som teoretiskt perspektiv i uppsatsen med dess tankar kring personlig frihet och med fokus på idealism och realism. Med hjälp av en textlingvistisk metod, som är en etablerad metod för att analysera brev, analyseras hur och i vilka sammanhang Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως i sina brev. Utifrån uppsatsens teori och metod diskuteras hur människor bör bete sig enligt Paulus utifrån de sammanhang där han använder ordet εὐσχημόνως.

¹ *The Greek New Testament: SBL Edition*, Lexham, red. Michael W Holmes, (Society of Biblical Literature, 2011–2013).

² James G. Crossley, *Reading the New Testament - Contemporary Approaches*, (London/New York: Taylor & Francis Group, 2010), 124.

³ Crossley, 146.

⁴ Jämför till exempel Frederick Fyvie Bruce, *Apostle of the heart set free*, (Grand Rapids: Eerdmans, 1977) och Richard N. Longenecker, *Paul: Apostle of Liberty*, (Grand Rapids: Eerdmans, 2015), tidigare publicerad 1964.

I uppsatsen kommer följande utdrag från Tidöavtalet att diskuteras utifrån resonemang om hur Paulus tänkande kring εὐσχημόνως kan relateras till utdraget med hjälp av begreppen idealism och realism inom liberal politisk teori.

”Utred en möjlighet [sic!]⁵ att utvisa en utländsk medborgares [sic!]⁶ på grund av bristandeandel: ”

Den som befinner sig i Sverige och åtnjuter svenska gästfrihet [sic!]⁷ har en skyldighet att uppvisa respekt i förhållande [sic!]⁸ till grundläggande svenska värderingar och [sic!]⁹ inte i handling [sic!]¹⁰ missakta befolkningen. En utredning ska därför uppdras att [sic!]¹¹ analysera förutsättningarna att återinföra [sic!]¹² möjligheten att utvisa utlänningar [sic!]¹³ av [sic!]¹⁴ bristandeandel. Med bristandeandel avses förhållanden såsom bristande regelefterlevnad, association [sic!]¹⁵ med kriminell organisation, nätverk eller klan, prostitution¹⁶, missbruk, deltagande i våldsbejakande eller extremistiska organisationer eller miljöer som [sic!]¹⁷ hotar grundläggande svenska värden¹⁸ eller om det i övrigt föreligger otvetydigt konstaterade anmärkningar¹⁹ i fråga om levnadssättet [sic!]^{20, 21}. ”²²

⁵ Korrektur: Utred möjligheten.

⁶ Korrektur: medborgare.

⁷ Korrektur: svensk gästfrihet.

⁸ Korrektur: visa respekt för.

⁹ Korrektur: samt.

¹⁰ Korrektur: och att inte i handling.

¹¹ Korrektur: Vi ska tillsätta en utredning med uppdrag att. Alternativt stryk ”uppdras att”.

¹² Korrektur: för att återinföra.

¹³ Korrektur: utländska medborgare.

¹⁴ Korrektur: på grund av.

¹⁵ Korrektur: samöre.

¹⁶ Otydlighet kring om det gäller att köpa, sälja eller både och.

¹⁷ Korrektur: , vilka.

¹⁸ Otydlighet som öppnar upp för olika tolkningar. Olämpligt i ett avtal.

¹⁹ Otydlighet som öppnar upp för olika tolkningar. Olämpligt i ett avtal.

²⁰ Korrektur: levnadssätt.

²¹ Korrektur: syftningsfel. Hela meningen skulle behöva formuleras om eller punktats upp.

²² Samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, *Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige*, 2022: 37-38.

I en intervju säger statsminister Ulf Kristersson att han inte riktigt kan förklara vad begreppet bristande vandel innebär.²³ Han hänvisar i stället till den tidigare utredningen *Uppehållstillstånd och avvisning: Vilken betydelse ska en utlännings vandel tillmätas?*, där det bland annat går att läsa följande:

”Det anses råda osäkerhet i praxis om vilken betydelse en utlännings bristande vandel ska ha i fall där uppehållstillstånd övervägs med hänvisning till andra skäl än asyl.”²⁴

Kristersson erkänner sin osäkerhet kring begreppet och hänvisar samtidigt till en utredning som menar att det finns en osäkerhet kring praxis. Detta kan med andra ord leda till att människor kan bli utvisade från Sverige på grund av något som uppenbarligen är svårt att både förklara och tillämpa. Enligt Crossley kan det ibland uppfattas som en poäng med otydlighet vid användandet av ett äldre religiöst språk. Han menar också att bibeln sällan används som klargörande underlag till politiska beslut idag, utan syftet ofta snarare är att gesken av att politiker som använder sig av det religiösa språket själva ska framstå som moraliskt anständiga.²⁵ Crossley menar även att ett annat syfte med bibliska anspelningar i politiska sammanhang kan vara att försöka avleda uppmärksamheten från det faktiska politiska innehållet.²⁶

Enligt Anders Gerdmar och Kari Syreeni ska en uppsats inom exegetik riktas mot det som är exegetiskt spännande och nyskapande.²⁷ Ämnet som behandlas i den här uppsatsen kan uppfattas som exegetiskt spännande utifrån analysen av användningen av ordet εὐσχημόνως i Paulus brev som en ingång i hans tänkande, samtidigt som uppsatsen kan vara nyskapande när den sätter analysen i relation till en aktuell politisk text.

²³ ”Ulf Kristersson (M) om begreppet bristande vandel”, SVT, hämtad 2023-06-07, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ulf-kristersson-m-om-begreppet-bristande-vandel>.

²⁴ Statens offentliga utredningar, *Uppehållstillstånd och avvisning: Vilken betydelse ska en utlännings vandel tillmätas?*, (Stockholm: Delbetänkande av Utvisningsutredningen, 1993): 17.

²⁵ Crossley, 124.

²⁶ Crossley, 127.

²⁷ Anders Gerdmar och Kari Syreeni, *Vägar till Nya Testamentet. Metoder, tekniker och verktyg för nytestamentlig exegetik*, (Lund: Studentlitteratur, 2006), 126.

1.1. Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att utifrån Paulus brev analysera användningen av ordet εὐσχημόνως [*euschemōnōs*] och med utgångspunkt i den grekiska texten försöka att beskriva motsatsen till bristande vandel. Med hjälp av en textlingvistisk metod analyseras hur och i vilka sammanhang Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως i sina brev. Utifrån liberal politisk teori med fokus på idealism och realism diskuteras hur människor bör bete sig enligt Paulus utifrån de sammanhang där han använder ordet εὐσχημόνως för att slutligen se hur det kan relateras till Tidöavtalet.

1.2. Problemformulering

Hur använder Paulus ordet εὐσχημόνως [*euschemōnōs*] i sina brev, i vilka sammanhang förekommer ordet och hur kan Paulus tänkande kring εὐσχημόνως relateras till Tidöavtalet med hjälp av begreppen idealism och realism inom liberal politisk teori?

1.3. Arbetsfrågor

Hur använder Paulus ordet εὐσχημόνως i sina brev?

I vilka sammanhang använder Paulus ordet εὐσχημόνως i sina brev?

Hur kan Paulus tänkande kring εὐσχημόνως relateras till Tidöavtalet med hjälp av begreppen idealism och realism inom liberal politisk teori?

1.4. Avgränsningar

Uppsatsen fokuserar på ordet εὐσχημόνως som förekommer i 1 Thess 4:12, 1 Kor 14:40 och Rom 13:13 och för att avgränsa bibeltexterna till perikoper används en *textlingvistisk metod* som är en etablerad metod för att göra analyser av brevtexter. Det teoretiska perspektivet fokuserar på begreppen *idealism* och *realism* inom *liberal politisk teori*, vilket är relevant för uppsatsen. Gällande *bristande vandel* så förekommer uttrycket vid flera tillfällen i Tidöavtalet, men uppsatsen kommer endast att undersöka de fyra meningar som hänvisas till ovan i uppsatsen. Det finns många spännande paralleller mellan Paulus brev och Tidöavtalet, till exempel vilken inverkan kristen etik har och har haft på nationell lagstiftning eller politiska makthavare, samt hur begreppet bristande vandel används i juridiska texter, men eftersom detta är en kandidatuppsats inom exegetik med ett begränsat utrymme så har uppsatsen endast fokus på den begreppsliga kopplingen mellan Paulus användande av ordet εὐσχημόνως och utdraget ur Tidöavtalet.

1.5. Teoretiskt perspektiv: Liberal politisk teori

Uppsatsens teoretiska perspektiv har till syfte att ge ett sammanhängande begreppssystem.²⁸ Den här uppsatsen har en politisk teori som teoretiskt perspektiv eftersom, som det nämndes i inledningen, Crossley menar att bibelord kan användas i politiska sammanhang utifrån olika syften och att just Paulus har haft en stor betydelse på hur västvärlden resonerar och tänker kring ordning, tro och moral. Med tanke på att Paulus kan kallas frihetens apostel samt att Liberalerna och Moderaterna är med i överenskommelsen kring Tidöavtalet används liberal politisk teori med fokus på idealism och realism som teoretiskt perspektiv för att diskutera hur Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως i sina brev.

Liberal politisk teori kännetecknas av John Stuart Mills formulering kring personlig frihet och autonomi, där en mångsidig och kreativ kultur gör att samhället kan bidra till att skapa någon slags perfekt och fulländad karaktär hos individen.²⁹ Mill menar att tanken på ”landsmän” och stängda gränser mellan nationer är problematisk, samtidigt som han menar att en viktig grund för att bygga en stabil demokrati är att ha ett gemensamt språk och upparbetade sociala relationer.³⁰ Den liberala tanken bygger mer på en social kultur, snarare än nationers gränser eller etnicitet, där människor håller samman för att de identifierar sig med varandra och därigenom skapar en gemensam kultur.³¹

Björn Östbring gör i sin avhandling *Migrationspolitiska dilemman - Om idealism och realism i liberal politisk teori* en uppdelning mellan idealism och realism som två olika spår inom liberal politisk teori. Östbring menar att *idealismen* beskriver liberalismens universella ideal om jämlikhet och frihet (dock inom avgränsade områden), medan *realismen* har fokus på vad som anses faktiskt är möjligt och genomförbart.³²

Begreppet *idealism* handlar enligt Östbring om sakernas önskvärda tillstånd, det vill säga ett tillstånd som är bättre än det aktuella. Det kan handla om hur ett samhälle är uppbyggt och utformat eller hur människor beter sig mot varandra och framför allt hur det *bör* vara. Svagheter med idealismen menar han är att det finns en risk att samtalet blir för abstrakt och

²⁸ Lotte Rienecker & Peter Stray Jorgensen, *Att skriva en bra uppsats*, (Stockholm: Liber, 2012), 183.

²⁹ Paul Corcoran, “John Stuart Mill’s Political Pessimism”, *The European Legacy toward new paradigms*, Vol. 24 (2019): 472.

³⁰ Björn Östbring, *Migrationspolitiska dilemman - Om idealism och realism i liberal politisk teori*, (Lunds universitet, 2019): 6.

³¹ Östbring, 9.

³² Östbring, 3-6.

inte tar hänsyn till faktiska problem och utmaningar. Planen kan bli för abstrakt för att implementeras och efterlevs i verkligheten. Kanske är det också naivt att tro att folk faktiskt skulle följa de föreskrifter som anser vara önskvärda, när det som anses vara önskvärt dessutom alltid är subjektivt.

Begreppet *realism* däremot beskriver Östbring att det bygger på en tanke om genomförbarhet och att tanken på vad som är önskvärt begränsas av vad som är möjligt att genomföra, det vill säga hur det *kan* vara och då alltid även ha i åtanke att det är i relation till en verklighet som är i ständig förändring. Vad som är ett aktuellt tillstånd kan variera från en dag till en annan. Svagheten med realismen anser han är att den utgår från människors beteende, vilket kan skapa en stark norm och konsekvensen kan då bli att människor begränsar sig själva genom den förutsatta normen. Det som kallas realism kan därför vara något som människor själva skapar utan att reflektera över det.³³

1.6. Metod: Textlingvistisk analys

Som hjälp för att tolka och förstå bibeltexterna i den här uppsatsen används *textlingvistisk analysmetod* som är en etablerad metod för att analysera brevtexter och hjälper till att dela upp texten i olika större och mindre enheter. Det här är en textnära metod som till exempel kan se till hur en text inleds och avslutas eller hur den kan delas in på olika nivåer.³⁴ Med textlingvistisk metod finns möjlighet att tydligare se innehållet som författaren vill kommunicera genom att respektera författarens textstruktur.³⁵ Här finns det olika tillvägagångssätt och i den här uppsatsen används Jonas Holmstrands terminologi och metod för att avgöra hur texten kan delas in i olika stycken med hjälp av övergångsmarkörer.³⁶

I uppsatsen kommer tre textavsnitt från Paulus brev att analyseras och den grekiska texten används för att hitta perikoperna för att få med en inledning och avrundning av perikopen där ordet εὐσχημόνως finns med. I uppsatsen används Holmstrands terminologi och metod för att avgöra hur texten kan delas in i olika stycken med hjälp av övergångsmarkörer i den grekiska texten. Enligt Holmstrand kan övergångsmarkörer ha olika egenskaper i form av

³³ Östbring, 27-31.

³⁴ Gerdmar och Syreeni, 75.

³⁵ Gerdmar och Syreeni, 80.

³⁶ Holmstrand, Jonas, "Jag vill att ni ska veta bröder..." Övergångsmarkörer, textstruktur och innehåll i Första Thessalonikerbrevet, Filipperbrevet och Galaterbrevet, (Uppsala Universitet, 1997), 19.

temaangivande, mottagarinstruerande, kontrastangivande, uppmärksamhetspåkallande eller intensitetshöjande.³⁷ Utifrån dessa egenskaper går det att hitta inledningsmarkörer och avrundningsmarkörer för aktuella perikoper. Perikoperna delas enligt Holmstrand upp i högre indelningsnivåer, som till exempel brevinledning eller brevavslutning, och finare indelningar som kan vara mindre enheter.³⁸ Det är främst de mindre enheterna som är i fokus för den här uppsatsen, även om de högre indelningsnivåerna också kan vara relevanta.

I den grekiska texten använder sig Paulus av ordet εὐσχημόνως vid tre tillfällen; 1 Thess 4:12, 1 Kor 14:40 och Rom 13:13. Med hjälp av övergångsmarkörer går det att hitta perikoper i den grekiska texten på de tre olika bibelställena. Även om ordet εὐσχημόνως till exempel står i versen Rom 13:13, så börjar perikopen troligtvis tidigare och slutar senare och då kommer dessa föregående eller följande verserna även att inkluderas. När perikoperna är fastställda kommer de att kopieras in i uppsatsen från Bibel 2000.

1.7. Material

I uppsatsen används *1917 års kyrkobibel*, *Bibel 2000* och den grekiska bibeln *The Greek New Testament: SBL Edition*. Det teoretiska perspektivet, *liberal politisk teori*, är hämtat från texten om *John Stuart Mill's Political Pessimism* som är skriven av Paul Corcoran och från Björn Östbrings avhandling *Migrationspolitiska dilemman - Om idealism och realism i liberal politisk teori*. Metoden i uppsatsen är hämtad från boken *Vägar till Nya Testamentet. Metoder, tekniker och verktyg för nytestamentlig exegetik* av Anders Gerdmar och Kari Syreeni och den textlingvistiska metoden som används för att avgränsa perikoperna är hämtad från Jonas Holmstrands avhandling "*Jag vill att ni ska veta bröder...*" *Övergångsmarkörer, textstruktur och innehåll i Första Thessalonikerbrevet, Filipperbrevet och Galaterbrevet*.

Bakgrunden om Paulus är främst hämtad från boken *An Introduction to the Study of Paul* som är skriven av David G. Horell. I uppsatsen används främst kommentarlitteratur som under terminen vid Umeå universitet kommit upp i diskussioner på uppsattsseminarier och i samtal med handledare för att se till sammanhangen kring Paulus brev, bland annat *Romans: A Commentary* av Robert Jewett, *The Jewish Annotated New Testament* av Amy-Jill Levine and Marc Zvi Brettler, *When Christians were Jews: The First Generation* av Paula Fredriksen och

³⁷ Holmstrand, 19.

³⁸ Holmstrand, 33.

Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible av Robert Jamieson, A. R. Fausset, och David Brown. Den sistnämnda är äldre litteratur och den är med eftersom den kan vara intressant ur perspektivet att den speglar en tidigare översättningskultur från en tid då fler läste bibeln. Utöver detta används ytterligare material som alla finns nämnda i litteraturförteckningen i slutet av uppsatsen.

1.8. Disposition

Inledningsvis presenteras syftet med uppsatsen som är att utifrån Paulus brev analysera användningen av ordet εὐσχημόνως [*euschemōnōs*] och med utgångspunkt i den grekiska texten försöka att beskriva motsatsen till bristande vandel. I problemformuleringen, som också presenteras i inledningen, ställs frågorna hur och i vilka sammanhang Paulus använder ordet εὐσχημόνως [*euschemōnōs*] i sina brev samt hur detta kan relateras till Tidöavtalet. Fortsättningsvis i inledningen presenteras ett teoretiskt perspektiv som ska ge uppsatsen ett sammanhängande begreppssystem i diskussionen om hur människor bör bete sig enligt Paulus utifrån de sammanhang där han använder ordet εὐσχημόνως och slutligen se hur det kan relateras till Tidöavtalet. I inledningen beskrivs också en textlingvistisk metod som används för att strukturera upp, analysera och presentera materialet.

I nästa kapitel kommer en bakgrund om Paulus, om 1 Thessalonikerbrevet, 1 Korintherbrevet och Romarbrevet samt en analys kring i vilka sammanhang och hur Paulus använder ordet εὐσχημόνως i de tre breven. Kapitlet avslutas med en diskussion om hur och i vilka sammanhang Paulus använder ordet εὐσχημόνως utifrån begreppen idealism och realism inom liberal politisk teori. I tredje och sista kapitlet presenteras slutsatsen där Paulus användande av ordet εὐσχημόνως relateras till utdraget från Tidöavtalet. I slutet av uppsatsen finns en sammanfattning samt en käll- och litteraturförteckning.

2. Paulus och breven till Thessaloniki, Korinth och Rom

I det här kapitlet används en textlingvistisk metod för att analysera hur och i vilka sammanhang Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως i sina brev. Med stöd av liberal politisk teori med ett fokus på idealism och realism diskuteras sen hur människor bör bete sig enligt Paulus utifrån dessa sammanhang.

2.1. Analys av Paulus användning av ordet εὐσχημόνως

Paulus använder ordet εὐσχημόνως [*euschēmonōs*] vid tre olika tillfällen. Det är i 1 Thessalonikerbrevet, 1 Korinthierbrevet och Romarbrevet och breven presenteras i kronologisk ordning. De bibelverser där ordet εὐσχημόνως förekommer i Paulus brev citeras utifrån hur de är formulerade i den grekiska bibeln (SBLGNT), sen hur de är översatta i den interlinjära bibeln Nestle-Aland Novum Testamentum (NA28), samt i 1917 års kyrkobibel och slutligen översättningen i Bibel 2000. Bibelverserna är med från fyra för att skapa mer tydlighet kring versen.

2.1.1. Paulus

Paulus är personen som går från att vara en av de drivande i frågan om förföljelsen av kristna till att han, efter att ha fått sin kallelse, totalt vänder och blir en mycket aktiv apostel.³⁹ Det här är en bild som senare förstärkts inom kristendomen, bland annat menar Luther att både Paulus och han själv är reformister som bryter mot ett tidigare sätt att se på kristendomen och att de båda vände och totalt ändrade inriktning.⁴⁰ Paulus är jude, hans brev är tungt vägande teologiska texter och han har ett bestående inflytande inom kyrkan. Han var en verbal evangelist, men det var framför allt hans brev som lämnade störst avtryck. Hans brev är tydliga och det finns vissa genomgående teman, idéer och fraser, samtidigt som de olika breven är anpassade utifrån målgruppen och innehåller olika uppmaningar beroende på aktuella händelser i samhället hos folket på den platsen han skriver till.⁴¹

³⁹ Paula Fredriksen, *When Christians Were Jews: The first generation*, (London: Yale University Press, 2018), 24.

⁴⁰ Levine och Brettler, 94.

⁴¹ Horell, 61.

Paulus anses ofta vara en av grundarna till kristendomen och både hans brev och han själv som person ses som trovärdiga, bland annat utifrån de många berättelserna om honom i Apostlagärningarna, även om hans brev ibland är motsägelsefulla i relation till Apostlagärningarna.⁴² Han uttrycker i sina brev att det finns ett ”vi” (kristna och judar) och ett ”dem” (hedniska icke-judar).⁴³ Paulus skriver bland annat att han sprider evangeliet för att hedniska icke-judar ska vända sig bort från demondyrkan. Han vill att de ska lämna ett beteende som bland annat innefattar ett oönskat sexuellt beteende, och i stället vända sig mot Israels Gud och uppnå en helighet och få ett önskvärt, både rituellt och sexuellt, beteende som står för ett nytt tillstånd av renhet.⁴⁴

2.1.2. Brevens datering, adressering och avsändare

Det finns någorlunda tillförlitliga dateringar av 1 Thessalonikerbrevet, 1 Korinthierbrevet och Romarbrevet som gör att de i den här uppsatsen kan presenteras i kronologisk ordning. 1 Thessalonikerbrevet är det första brevet som Paulus skriver och det anses också vara det äldsta bevarade dokumentet över huvud taget från rörelsen som formades kring Jesus. Paulus ska ha skrivit det här brevet runt 50-51 e.Kr., vilket är den mest accepterade dateringen även om de finns de som säger att det kan vara skrivet så tidigt som 41 e.Kr.⁴⁵ Det andra brevet i den här uppsatsen blir 1 Korinthierbrevet eftersom 1 och 2 Korinthierbrevet är daterade till åren 52-57 e.Kr., där 1 Korinthierbrevet ses som det äldsta bevarande brevet som Paulus skriver till Korinth. Slutligen kommer Romarbrevet som det sista brevet i den här uppsatsen eftersom det också är ett av Paulus sista brev och brevet anses vara daterat till åren 55-58 e.Kr.⁴⁶

Gällande adresseringen av breven så är 1 Thessalonikerbrevet adresserat till de kristustroende i Thessaloniki. Det är en grupp av människor som önskar att lämna sin tidigare övertygelse och i stället följa Kristus. Paulus skriver till dem i en önskan om att de ska bilda en församling.⁴⁷ När Paulus senare skriver 1 Korinthierbrevet så adresserar han det till en redan

⁴² Fredriksen, 23.

⁴³ Fredriksen, 25.

⁴⁴ Fredriksen, 27.

⁴⁵ David G. Horell, *An Introduction to the Study of Paul*, (London: Bloomsbury T&T Clark, 2015), 62.

⁴⁶ Horell, 62.

⁴⁷ Amy-Jill Levine and Marc Zvi Brettler (eds.), *The Jewish Annotated New Testament*, (Oxford: Oxford University Press, 2017), 419.

existerande församling i Korinth. En församling som har utmaningar med interna konflikter och Paulus skriver till dem med en önskan om att de ska finna samhörighet och frid i församlingen.⁴⁸ Det sista brevet i den här uppsatsen, som är Romarbrevet, är adresserat både till församlingen i Rom och till *alla Guds älskade i Rom* (även hedningarna).⁴⁹ Paulus inleder brevet med att berätta att Guds son är från Davids släkt, men tillägger också att han riktar sig till hela folket i Rom.⁵⁰ Han ber dem att ta emot syster *Foibe* väl, vilken förmodligen är den som kommer med brevet och också är tillgänglig för att svara på eventuella frågor.⁵¹ I Romarbrevet hälsar Paulus till flera specifika individer, som till exempel hans medarbetare *Prisca* och *Aquila*,⁵² *Maria* som arbetat för församlingen⁵³ samt den *kvinnliga aposteln Junia* som Paulus anser vara högt ansedd.⁵⁴

I den här uppsatsen står för enkelhetens skull Paulus som den enda avsändaren av breven, även då breven har flera avsändare än bara Paulus då han har skrivit breven tillsammans med andra. I Thessalonikerbrevet har Paulus skrivit tillsammans sina medförfattare Silvanus och Timoteus.⁵⁵ När det gäller 1 Korinthierbrevet är Paulus förmodligen den främsta författaren, men broder Sosthenes nämns också som avsändare.⁵⁶ I Romarbrevet är det ingen mer som omnämns som avsändare, men Foibe kan vara den som anförtrotts att leverera det. Han avslutar dock brevet med att hälsa från flera personer och där skriver han till exempel Erastos som en av de sista, troligtvis för att poängtera att även fast Erastos var en högt uppsatt man i Korinth så var de andra personerna som nämns innan honom i brevet likvärdiga.⁵⁷ I Romarbrevet har Paulus också i egenskap av avsändare en betydligt längre presentation av sig själv än i de andra två breven. Det kan vara för att han inte själv personligen har träffat människorna han skriver brevet till, utan behöver i det här brevet berätta mer om vem han är.

⁴⁸ Horell, 64.

⁴⁹ Rom 1:7.

⁵⁰ Neufeld, Dietmar och Richard E. DeMaris. *Understanding the social world of the New Testament*, (London/New York: Taylor & Francis Group, 2009), 83.

⁵¹ Rom 16:1.

⁵² Rom 16:3.

⁵³ Rom 16:6.

⁵⁴ Rom 16:7.

⁵⁵ Horell, 62.

⁵⁶ Horell, 64.

⁵⁷ Robert Jewett, *Romans. A Commentary*, (Minneapolis: Fortress Press, 2007), 982-983.

2.1.3. Första Thessalonikerbrevet

Thessaloniki var en hamnstad som vid den här tiden var huvudstaden i den romerska provinsen Makedonien. Här träffar Paulus en grupp kvinnor och män som är icke-judiska kristustroende och som i en nyfunnen gemenskap vill lämna den hedniska sedvänjan och i stället vända sig till Kristus och Gud. Ett par månader efter sitt besök skriver Paulus ett brev till dem.⁵⁸ Här skriver han till de kristustroende i Thessaloniki för att uppmuntra dem till att grunda sin församling där. Det här är ett brev, till skillnad från Paulus andra brev, som är fritt från frustration, ilska och kritik mot folkets levnadssätt. Snarare påminner han dem om deras exemplariska uppförande och deras förhållande till evangeliet. Han uppmuntrar dem till att fortsätta leva som de redan gör och fortsätta att älska varandra.⁵⁹ Paulus skriver också att de framför allt ska fokusera på sexualmoral, nykterhet och upprätthållande av goda relationer inom församlingen. Han understryker vikten av att leva i enkelhet och vara diskreta. Eftersom församlingen består av icke-judiska kristustroende diskuterar inte Paulus några specifika judiska frågor i brevet och brevet innehåller inte heller några direkta hänvisningar till skriften.⁶⁰

I 1 Thessalonikerbrevet förekommer ordet εὐσχημόνως i versen 1 Thess 4:12

- "ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε." (SBLGNT)
- "in order that you may walk around properly toward the outside and of no one need you may have" (NA28)
- "så att I skicken eder höviskt mot dem som stå utanför och icke behöven anlita någons hjälp" (1917 års kyrkobibel)
- "Lever ni på det sättet vinner ni de utomståendes aktning och blir inte beroende av någon" (Bibel 2000)

Den högre indelningsnivån, enligt Holmstrands metod, består av 1 Thess 4:1-12 med inledningsmarkören λοιπός οὖν som är den del där Paulus går över till direkta maningar.⁶¹

Den finare indelningen inleds i 1 Thess 4:10b med en ny ansats där inledningsmarkören markeras med konjunktionen δέ. Här ser vi en förnyad uppmaning att vara än mer överflödande och leva lugnt och ordningsamt, en uppmaning till thessalonikerna till att sköta

⁵⁸ Levine och Brettler, 419.

⁵⁹ Horell, 62.

⁶⁰ Levine och Brettler, 419.

⁶¹ Holmstrand, 54.

sitt eget.⁶² Den avslutande $\text{iv}\alpha$ -satsen i 1 Thess 4:12 visar på en avrundningsmarkör⁶³ och en återanknytning till uppmaningen att leva och bete sig som de redan gör.

Perikopen blir därmed **1 Thess 4:10b-12** enligt textens övergångsmarkörer:

Men vi manar er, bröder, att göra ännu mer. Sätt en ära i att leva lugnt och stilla, sköta ert eget och arbeta med era händer så som vi har föreskrivit er.

Lever ni på det sättet vinner ni de utomståendes aktning och blir inte beroende av någon.⁶⁴

Utifrån den högre indelningsnivån kan vi se ett sammanhang där Paulus är stolt över församlingen i Thessaloniki och uppmanar dem till kyskhet och att fortsätta sitt rättfärdiga leverne, till skillnad från hedningarna, med sikte på kärlek och härlighet i väntan på Kristi återkomst. Genom att ta kontroll över sitt liv och sina begär minskar risken att bli en passiv slav under sin lust och åtra.⁶⁵

I den finare indelningen uppmanar Paulus församlingen att fortsätta arbeta med händerna, eftersom församlingsmedlemmarna förmodligen främst hörde till arbetarklassen, och därtill uppmanas de att visa hövskhet mot människor utanför församlingen. Genom detta ska de kunna vara självständiga och oberoende individer och i tysthet, troligtvis med tanke på att de var utsatta och förföljda, och vördnad fortsätta att tjäna Kristus. Att tjäna Kristus är enligt Paulus ett värdefullt hantverk som av andra utifrån kan ses som lättja och fattigdom, men som han menar är raka motsatsen.⁶⁶ Paulus använder det grekiska ordet $\alpha\delta\epsilon\lambda\phi\omicron\iota$ (*adelphoi*) för ”bröder och systrar” för att understryka hans starka relation till den nybildade församlingen. Han menar att de ska dra sig tillbaka från samhället i övrigt för att kunna bygga sin församling och uppnå idealet om *ataraxia*, det vill säga ett lugn i kropp och själ, i full frihet och frånvaro av yttre störningar.⁶⁷

⁶² Holmstrand, 56.

⁶³ Holmstrand, 66.

⁶⁴ Bibelkommissionens översättning, *Bibel 2000*, (Örebro: Bokförlaget Libris, 2006).

⁶⁵ Robert Jamieson, A. R. Fausset, and David Brown, *Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible*, vol 2 (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc., 1997), 389.

⁶⁶ Jamieson och Brown, 389.

⁶⁷ Levine och Brettler, 424.

I 1 Thessalonikerbrevet kan vi se hur Paulus använder ordet εὐσχημόνως med fokus på externa relationer genom att uppmuntra församlingsmedlemmar att visa hövskhet gentemot andra personer utanför församlingen.⁶⁸ Här uppmanar Paulus församlingen till en strävsamhet och stillhet för att skapa lugn och ro för församlingsmedlemmarna att arbeta vidare med sin sysselsättning och samtidigt kunna tjäna Kristus i frånvaro av påverkan från samhället i stort som främst innefattar icke-troende människor.⁶⁹

2.1.4. Första Korinthierbrevet

Korinth var vid den här tiden en framstående och mycket betydande hamnstad och sågs som hjärtat i det romerska imperiet med dess tempel, teatrar och idrottsarenor.⁷⁰ Både 1 Korinthierbrevet och 2 Korinthierbrevet anses vara en del av en mer omfattande kommunikation mellan Paulus och församlingen i Korinth. I 1 Korinthierbrevet hänvisar Paulus till ett tidigare brev som han skrivit till Korinth i mycket nöd och med tårar, ett brev som dessvärre inte finns bevarat, och han nämner också ett mycket smärtsamt besök i staden.

I brevet skriver Paulus att det kommit till hans kännedom att det finns splittringar i församlingen i Korinth och han menar att ursprunget till konflikterna kan bero på gruppindelningar inom församlingen och eventuellt vara kopplade till ett omoraliskt beteende.⁷¹ I det här brevet skriver Paulus också om Jesu död och uppståndelse och han ger även en detaljerad berättelse om nattvarden. Dessa delar har tillsammans gjort att 1 Korinthierbrevet ses som en av Nya testamentets viktigaste texter.⁷²

I 1 Korinthierbrevet förekommer ordet εὐσχημόνως i versen 1 Kor 14:40:

- ”πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.” (SBLGNT)
- ”all things but properly and in order let (it) be done” (NA28)
- “Men låten allt tillgå på höviskt sätt och med ordning” (1917 års kyrkobibel)
- ”Låt allt ske värdigt och med ordning” (Bibel 2000)

⁶⁸ Drayton C. Benner (ed.), *The Greek-English Interlinear ESV New Testament: Nestle-Aland Novum Testamentum Graece (NA28) 28 th Revised Edition*, (Wheaton, Illinois: The German Bible Society, 2018), 864.

⁶⁹ Levine och Brettler, 424.

⁷⁰ Levine och Brettler, 314.

⁷¹ Horell, 64.

⁷² Levine och Brettler, 321.

Enligt Holmstrands metod består den högre indelningsnivån av 1 Kor 14:26-40 med inledningsmarkören οὕτως och här skriver Paulus och förklarar ordningen för de kristna sammankomsterna. Den finare indelningen inleds i 1 Kor 14:38 där inledningsmarkören markeras med konjunktionen δέ och en återanknytning till den temaangivande inledningen i den högre indelningsnivån. Den avslutande πάντα δέ-satsen i 1 Kor 14:40 visar på en avrundningsmarkör där Paulus gör en summering av ordningen för de kristna sammankomsterna.

Perikopen blir därmed **1 Kor 14:38-40** enligt textens övergångsmarkörer:

*Den som inte erkänner detta blir själv inte erkänd. Mina bröder, sök att vinna profetians gåva, men hindra inte tungotalet. Låt allt ske värdigt och med ordning.*⁷³

I det här sammanhanget, utifrån den högre indelningsnivån, försöker Paulus i sitt brev till församlingen i Korinth styra upp ordningen vid de kristna sammankomsterna så att rollerna för de inblandade blir mer tydliga. Här vädjar Paulus till den grupp av personer som leder församlingen.⁷⁴ Han menar att Gud uppskattar frid mer än oordning och därför ska bara en prata i taget, kvinnor ska vara tysta eftersom att tala offentligt visade på självständighet⁷⁵ och om det inte finns någon uttolkare på plats så ska tungotalaren, det vill säga en person som får en uppenbarelse genom den heliga Anden, tala.⁷⁶

I den finare indelningen, det vill säga den utvalda perikopen 1 Kor 14:38-40, uttrycker Paulus att människan som individ ska få viss frihet att uttrycka sig, men att det bör ske inom församlingens regelverk. Inom församlingens uppsatta ramar som uppmuntrar hövskhet och ordning, kan individen nå sin frihet inom församlingen.⁷⁷ Församlingen ska bete sig anständigt och prydligt och gudstjänsten ska firas enligt den gudomliga och kosmiska ordning som Paulus beskriver tidigare i verserna i den högre indelningsnivån.⁷⁸

⁷³ Bibel 2000.

⁷⁴ Jamieson och Brown, 290.

⁷⁵ Jamieson och Brown, 291.

⁷⁶ Jamieson och Brown, 291.

⁷⁷ Jamieson och Brown, 291.

⁷⁸ Levine och Brettler, 347.

I 1 Korinthierbrevet använder sig Paulus av ordet εὐσχημόνως med fokus på interna relationer i ett sammanhang där det handlar om att individen ska få välja fritt under vissa premisser. I 1 Kor 14:38-40 handlar det om gruppen och regelverket som uppmanar ett beteende som individen bör ansluta sig till. Om gruppen beter sig höviskt, så kommer allt bli bra.⁷⁹

2.1.5. Romarbrevet

I sitt brev till romarna, som anses vara det mest inflytelserika brevet, skriver Paulus till skillnad från de andra breven till ett samhälle som han förmodligen själv aldrig har besökt eller åtminstone till en församling som han inte varit med och grundat. I det här brevet gör Paulus en invecklad teologisk argumentation gällande hans undervisning i etik. Romarbrevet kan tolkas som att Paulus söker stöd både ekonomiskt, praktiskt och värderingsmässigt från de kristustroende i Rom i sin strävan om att komma vidare till Spanien för att sprida evangeliet, samtidigt som han kritiserar konflikter som han menar att han kan se i Rom. Hans syfte var, att genom att adressera hela folket i Rom i något som kan ses som ett ambassadörsbrev, dels skapa en ömsesidigt respektfull samsyn som i sin tur kunde gynna hans fortsatta arbete, dels försöka minska fördomarna mellan olika grupper i Rom genom att benämna de existerande konflikterna.⁸⁰ Han hade inte för avsikt att försöka bygga en församling i Rom eftersom det redan finns och han är ödmjuk i att inte vilja störa det arbetet, han vill snarare stanna till en stund på sin väg till Spanien.⁸¹ Han menade att alla har syndat och alla som tror kan bli frälsta, oavsett bakgrund. Detta skulle enligt Paulus vara lösningen på problemen i Rom, likt en nyckel han kunde erbjuda för att låsa upp situationen.⁸²

I Romarbrevet visar Paulus på en skillnad mellan greker och hans eget folk genom släktskap, israeliterna och judarna. Israeliterna beskrivs som hedervärda och han menar att det inom gruppen israeliter finns skillnader mellan judar och greker, men alla är inkluderade på samma villkor.⁸³ Enligt Paulus består skillnaden av gruppernas olika relationer till Gud. Omskurna judar har en fördel då Gud alltid tror på dem även om de inte följer lagen eller tror på Gud. Här menar han att hedningarna inte har samma förutsättningar. De hedningar som väljer att

⁷⁹ Benner, 745.

⁸⁰ Jewett, 43-44.

⁸¹ Horell, 66.

⁸² Jewett, 84-88.

⁸³ Gud är inte partisk (Rom 2:11).

tro på Gud och följa lagen får däremot ett liknande förhållande till Gud som omskurna judar som tror på Gud och följer lagen. Här har de enligt Paulus samma relation till Gud. Paulus pratar om grupptillhörighet baserat på identitet på ett liknande sätt som begreppet etnicitet används idag,⁸⁴ ett ord som kommer från ordet ἔθνος/ἔθνη [*ethnos/ethnē*] som ofta användes för att beskriva andra folk än det en själv tillhör, ofta på ett negativt sätt: vi är ett *genos*, de är ett *ethnos*.⁸⁵ Paulus använder i Romarbrevet ordet ἔθνη framför allt när han talar om hedningarna, men undantag finns.⁸⁶

Vissa forskare tror att Paulus skrev Romarbrevet just med anledning av en pågående etnisk konflikt. Han inleder brevet med att påpeka att Guds son härstammar från kung David, men tillägger att hans budskap i brevet riktar sig till hela folket. Han talar om en ömsesidig respekt gentemot varandras trosutövning och uppfattningar.⁸⁷ Paulus lösning på konflikten var att insistera på ökad grad av mångfald inom det existerande systemet och han menar att fler grupper kan inkluderas jämte judarna. Han menar att det spelar roll vad en person gör och hen kommer inte undan för att hen tillhör en viss grupp.

Paulus vill att folket i Rom ska acceptera varandra så som Gud som accepterar dem.⁸⁸ Det här innebär indirekt att Paulus anser att oavsett om en människa är jude, grek eller romare så skulle den nya rörelsen som han själv förespråkar vara lösningen på problemet. Det som krävs, enligt honom, är att de avskaffar och överger exklusiva anspråk i tidigare rörelser och accepterar mångfalden i rörelsen som består av de kristustroende. En ny rörelse som enligt Paulus för fram en universell sanning och som är öppen för alla att ansluta sig till.⁸⁹

⁸⁴ Neufeld och DeMaris, 69.

⁸⁵ Neufeld och DeMaris, 70.

⁸⁶ Levine och Brettler, 285.

⁸⁷ Neufeld och DeMaris, 83.

⁸⁸ Neufeld och DeMaris, 83.

⁸⁹ Crossley, 146.

I Romarbrevet förekommer ordet εὐσχημόνως i versen Rom 13:13:

- "ὥς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ," (SBLGNT)
- "as in the day properly let us walk around not in orgies and in bouts of drunkenness not in sexual relations and in licentious acts not in quarreling and in jealousy" (NA28)
- "Låtom oss föra en hövisk vandel, såsom om dagen, icke med vilt leverne och dryckenskap, icke i otukt och lösaktighet, icke i kiv och avund." (1917 års kyrkobibel)
- "Låt oss leva värdigt, som det hör dagen till, inte med festande och drickande, inte med otukt och orgier, inte med strider och avund." (Bibel 2000)

Den högre indelningsnivån, enligt Holmstrands metod, består av Rom 13:11-14 med inledningsmarkören *καί* som är den del där Paulus påminner om att tiden rinner från dem och det är därför dags att gå till handling. Den finare indelningen inleds i Rom 13:12b med en ny ansats där inledningsmarkören markeras med konjunktionen *δέ* och Paulus använder sig här av en uppmärksamhetsväckande och intensitetshöjande inledningsmarkör (*dagen är nära*). Den avslutande *ἀλλά*-satsen i Rom 13:14 visar på en avrundningsmarkör där han summerar genom att påminna om att undvika begär.

Perikopen blir därmed **Rom 13:12b-14** enligt textens övergångsmarkörer:

dagen är nära. Låt oss då lägga av oss mörkrets gärningar och ta på oss ljusets rustning. Låt oss leva värdigt, som det hör dagen till, inte med festande och drickande, inte med otukt och orgier, inte med strider och avund. Nej, ikläd er herren Jesus Kristus, och ha inte så mycket omsorg om det jordiska att begären väcks.⁹⁰

Utifrån den högre indelningsnivån är sammanhanget hoppfullt och brevet som troligtvis är skrivet till ett konfliktdrabbat Rom har till syfte att lugna och sprida hopp genom att förmedla att det finns en ljusare morgondag. Brevet är skrivet till folket i allmänhet och församlingen i synnerhet.

⁹⁰ Bibel 2000.

I den finare indelningen uppmanar Paulus till individens karaktär och visar att han har en stark tro på att de kan välja hövskheten utifrån sig själva och sin egen fria vilja. Paulus menar här att om romarna vänder sig bort från festande, otukt och avund så finns räddningen inom räckhåll. Den mörka natten ska bli till ljusa dagen, där begären kommer att försvinna i ljuset och bytas ut mot kärlek. Trofastheten i Kristus är enligt Paulus lösningen för Rom och den kommer att skapa det goda samhället och de goda relationerna eftersom Kristus tror på att varje individ kan sprida ljus.⁹¹

När Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως i Romarbrevet handlar det om individens möjlighet att välja den moraliskt rätta vägen i ett konfliktdrabbat sammanhang. Här uppmanar Paulus människorna i Rom 13:12b-14 relativt konkret att inte bete sig likt hedningarna som dricker alkohol, praktiserar omoraliska sexuella aktiviteter och är avundsjuka, utan att i stället bete sig höviskt.⁹² Att leva hederligt eller höviskt är här en uppmaning till att ”gå hederligt” genom livet och inte ge vika för intensiva begär i form av till exempel ära och anseende, människan ska istället göra vad hon kan för att undvika exkludering från gruppen.⁹³

⁹¹ Jamieson och Brown, 254.

⁹² Benner, 692.

⁹³ Levine och Brettler, 321.

2.2. Diskussion utifrån idealism och realism inom liberal politisk teori

Med hjälp av en textlingvistisk metod som ser till textens övergångsmarkörer har nu enskilda perikoper kunnat isoleras på den finare nivån och även satts i ett större sammanhang utifrån den högre indelningsnivån. Diskussionen som följer är indelad utifrån de tre breven som analyserats ovan och kommer att diskuteras utifrån idealism och realism inom liberal politisk teori baserat på tankar om personlig frihet och autonomi och en stor tro på individens karaktär.

2.2.1. Första Thessalonikerbrevet

1 Thessalonikerbrevet har en annan ton än de övriga två breven i den här uppsatsen. Kanske är det en nöjd, lugn och tillitsfull Paulus som författar brevet till de kristustroende i Thessaloniki där sammanhållningen redan finns inom den grupp som har för avsikt att starta en församling och den gemensamma kulturen är väl etablerad bland medlemmarna, vilket påminner om det Mill anser att en välmående demokrati ska eftersträva. Här är det de externa relationerna, det vill säga församlingens förhållande till det övriga samhället, som Paulus vill belysa. Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως när han talar om hur församlingen som grupp ska bete sig mot andra människor utanför gemenskapen.

Det ideala tillståndet som Östbring talar om kring sakernas önskvärda tillstånd kan vara detsamma som Paulus eftersträvar när han vill att församlingen, som främst verkar bestå av människor från arbetarklass, bör fortsätta att arbeta som de gör och hålla låg profil. Troligtvis vill han att de ska hålla låg profil på grund av att de var utsatta och förföljda och han önskade att de skulle få vara ifred från allt för stor yttre påverkan ifrån det omgivande samhället. I det här brevet använder sig Paulus troligtvis av det grekiska ordet ἀδελφοί (*adelphoi*) för ”bröder och systrar” för att skapa en känsla av samhörighet,⁹⁴ vilket påminner om det som Östbring påpekar om att det som är önskvärt alltid är subjektivt. Paulus uppmanar även församlingen i Thessaloniki till att fortsätta leva i kyskhet fast de redan lever enligt ett önskvärt beteende, vilket kan betyda att Paulus ändå vill understryka betydelsen av detta. Framför allt nämner han här sexualmoral, nykterhet och upprätthållande av goda relationer.

⁹⁴ Levine och Brettler, 424.

Utifrån Östbrings tankar om realism och genomförbarhet kan det vara en utmaning för en grupp människor att inte förhålla sig till det omkringliggande samhälle de befinner sig i. Människor behöver varandra för att klara av vardagens alla utmaningar och troligtvis hade församlingsmedlemmarna i Thessaloniki en mängd olika relationer som på olika sätt sträckte sig utanför den egna religiösa gemenskapen, även om det kunde innebära risker med att vara beroende av andra människor utifrån perspektivet att de möjligtvis var förföljda på grund av sin tro.

2.2.2. Första Korinthierbrevet

I 1 Korinthierbrevet riktar sig Paulus till församlingen för att ge dem riktlinjer för hur de bör bete sig internt inom gruppen. Hans intention påminner om Mills tankar kring den liberala politiska teorin där människor med personlig frihet tillsammans kan forma en gemenskap och en gemensam kultur med normer och värderingar för att de identifierar sig med varandra. Att ett gemensamt språk och utarbetade sociala relationer är av stor vikt för att skapa en stabil demokrati. I 1 Korinthierbrevet talar Paulus om ett liknande beteende men med andra ord när han menar att människor ska vara fria individer, men att de behöver förhålla sig till församlingens regelverk för att församlingen ska fungera. Enligt Paulus når individen frihet inom församlingen, vilket liknar det Mill menar att individen når sin frihet inom demokratin.

Paulus skriver sitt brev till församlingen i Korinth och det är omöjligt att veta hur brevet mottogs eller vilka känslor och reaktioner som väcktes i församlingen. Det går att tolka situationen utifrån den information som finns om kontexten, men individens unika upplevelse går aldrig veta med säkerhet.⁹⁵ När Paulus skriver 1 Korinthierbrevet riktar han sig främst till den grupp som leder församlingen och Paulus använder sig här av ordet εὐσχημόνως i kollektiv bemärkelse snarare än att rikta sig till individen. Han vädjar till dem att hålla ordning och reda, att se till att bara en person talar i taget och att kvinnorna ska tåga.

Här är det värt att nämna att när det gäller Paulus attityder till kvinnor generellt så finns det idag en ständigt pågående debatt om olika tolkningar. Det är inte bara inom feministisk forskning utan det är ett brett forskningsområde utifrån många olika perspektiv. Forskningen visar att samtida övertygelser fortfarande påverkas av Paulus attityder gentemot kvinnor inom

⁹⁵ Rienecker och Jorgensen, 183.

olika övertygelser för eller emot att kvinnor ska få delta på samma premisser som män som till exempel kvinnors rätt till prästvigning, jämställdhet inom äktenskap eller på arbetsmarknaden.⁹⁶

Något som påverkar hur historierna rekonstruerades kring kvinnors liv under Paulus tid är att deras delaktighet i samhället är beskrivet ur ett manligt perspektiv, där de ofta tystades eller uteslöts på olika sätt. Detta skulle kunna ge en bild av ett mer patriarkalt samhälle än den verklighet som existerade om du skulle frågat kvinnorna själva.⁹⁷ Det finns också språkliga diskussioner inom exegetiken, där vissa forskare menar att det som översatts till att kvinnor ska underkasta sig en auktoritet egentligen handlar om kvinnans egen auktoritet - att det har blivit fel i översättningen helt enkelt.⁹⁸ Det finns många exempel i Paulus brev där kvinnor är aktiva, deltagande och där vissa, enligt Paulus, arbetar för Herren. I hans brev finns att läsa om hur han lovordar kvinnor som Prisca, Junia, Maria, Tryphena och Tryphosa som några exempel.⁹⁹

I 1 Korinthierbrevet beskriver Paulus troligtvis en idealförsamling, vilket påminner om det Östbring skriver om att idealismen handlar om att önska sig ett tillstånd som är bättre än det aktuella. Paulus beskriver i detalj och berättar för ledarna exakt hur de bör upprätthålla ordning och reda för att församlingen ska upplevas som hövvisk för medlemmarna internt. En skillnad är att Östbring beskriver liberalismens universella ideal om jämlikhet och frihet så inkluderar han alla oavsett kön,¹⁰⁰ men i Paulus brev till församlingen i Korinth gäller friheten framför allt församlingsmedlemmar av manligt kön. Det kan ha varit en utmaning för församlingen att upprätthålla Paulus idé om idealförsamling när han befinner sig långt borta från deras verklighet och vardag. Han använder sig här, likt i 1 Thessalonikerbrevet, av formuleringen ἀδελφοί μου (*adelphoi mou*), vilket kan översättas med ”mina bröder och systrar”, för att skapa en känsla av samhörighet och tillit mellan sig själv och den grupp som leder församlingen. Troligtvis gjorde de så gott det kunde och kanske blev det en variant av det som Paulus ville uppnå. Dessutom kanske det önskvärda för Paulus inte var detsamma som var önskvärt för dem som var ledare församlingen, vilket är en riskfaktor som Östbring anser ska beaktas med att försöka efterleva någon annans ideal än sitt eget.

⁹⁶ Horell, 161-162.

⁹⁷ Horell, 163.

⁹⁸ Horell, 164.

⁹⁹ Horell, 164.

¹⁰⁰ Östbring, 27-31.

Den verklighet som gällde för församlingen i Korinth bestod rimligtvis av den norm och de värderingar de själva skapade, vilket är detsamma som Östbring ser som en möjlig svaghet inom realismen, och deras gemenskap formades därmed utifrån deras specifika förutsättningar. De befinner sig inte i samma konfliktfyllda situation som romarna, men oavsett vilket samhälle en församling befinner sig i så finns det alltid yttre faktorer som påverkar gruppen. Faktorer som församlingen inte kan styra över och behöver förhålla sig till. Paulus skriver i brevet att han känner till de splittringar som finns i församlingen och han menar att konflikterna kan ha uppstått utifrån ett omoraliskt beteende eller från att det bildades olika grupperingar inom församlingen. Det framgår inte huruvida folket i församlingen själva reflekterade eller inte reflekterade över de normer och värderingar som uppstod.

Det kan vara så att Paulus skriver till en kaotisk församling med många personer som har starka viljor och där ledarna har svårt att få ordning på församlingens sammankomster. Om medlemmar talar i tungor och flera personer talar i mun på varandra så kanske det inte blir de andaktsfulla och värdiga sammankomster som Paulus önskar se. Det kanske är därför han vädjar om ett mer sansat och höviskt beteende internt för att skapa en lugnare och mer fridfull upplevelse och i förlängningen en starkare sammanhållning i församlingen.

2.2.3. Romarbrevet

Neufeld och DeMaris tolkar det som att Paulus i Romarbrevet talar till hela folket i Rom när han adresserar brevet till *alla Guds älskade i Rom*¹⁰¹ och att han även vänder sig specifikt till de kristustroende i församlingen. Han blandar hopp och förmaningar när han dels talar om ljuset som ska komma, samtidigt som han uppmanar till att undvika festande och drickande samt använder sig av ord som orgier och otukt. Genom att leva värdigt, det vill säga motsatsen till hedningarnas leverne, menar Paulus att folket kan närma sig Kristus. Med den dramatiska inledningen av perikopen (dagen är nära) är det troligt att Paulus avser att försöka påskynda förändringen hos folket.

¹⁰¹ Rom 1:7.

Paulus använder ett klassiskt retoriskt grepp genom att prata om vi och dem, där den andra gruppen som han själv inte tillhör betar sig olämpligt. I hans sätt att försöka förmedla en tro på Kristus som lösningen på stadens konflikter, kan det bli kontraproduktivt när han och ena sidan skapar motsättningar och andra sidan försöker motverka konflikter. I Romarbrevet talar Paulus om hövishet i relation till individen och han verkar ha en stor tro på den egna personens karaktär. Likt idealismens strävan om ett tillstånd som är bättre än det aktuella målar Paulus upp en bild av ett bättre Rom där människor respekterar varandra och han beskriver hur han tycker att det bör vara i staden. Ett samhälle utan avundsjuka och där invånarna ska gå hederligt genom livet och genom sin tro får kraft att stå emot köttsliga begär. Det kan jämföras med den abstrakta planen inom idealismen, vilket Östbring menar skulle kunna innebära en risk ifall inte faktiska problem och utmaningar tas i beaktande.

Det kan ha varit svårt för folket i Rom att föreställa sig Paulus idealsamhälle när de själva lever i den konfliktfyllda situation som råder vid tillfället. Frågan är om det ens var rimligt att folket i Rom skulle vara benägna att leva enligt de förutsättningar som Paulus hävdar är det bästa för Rom. Det här påminner om när Östbring talar om att en av riskerna med idealism är att det kan vara naivt att tro att folk skulle följa föreskrifter som rent subjektivt anses vara önskvärda. Paulus är inte från staden och har kanske aldrig varit där, vilket kan göra det svårt för människorna i Rom att lita på och identifiera sig med det idealsamhälle som Paulus beskriver.

I brevet belyser dock Paulus att han har kunskap om Rom och en realistisk syn på situationen där han är medveten om utmaningarna. Han ser alternativet att bli kristustroende som en möjlighet att skapa ett lugnare samhälle där människorna kan leva sida vid sida, med respekt för varandras olikheter. Dock är det just tron på Kristus som enligt Paulus ska skapa lugnet, vilket innebär att han önskar att övriga i samhället (förutom de som redan är kristustroende) ska lämna sin övertygelse för att ansluta till det som Paulus förespråkar.

Han skriver om hur människorna i Rom ska visa varandra respekt för deras olikheter, samtidigt som han strävar efter att de ska ingå i en religiös enighet som förespråkar en universell sanning.¹⁰² En påfallande risk är hur en läsning av Paulus genom politiska glasögon kan innebära en romantisering av hans idé, nämligen idén om att en radikal förändring i ett

¹⁰² Crossley, 146.

samhälle och den starka tanken på enhetlighet baserat på att det endast finns en sanning är en tänkbar lösning för ett samhälle som står inför stora utmaningar.¹⁰³

Östbring menar att realismen handlar om vad som är möjligt att genomföra och att det alltid står i relation till att samhället är i ständig förändring. Människor som dessutom lever i ett samhälle som präglas av konflikter behöver vara beredda på att situationen snabbt kan förändras, vilket gör att den verklighet som Paulus skriver att han är medveten om kanske inte längre är aktuell när brevet når fram. Paulus tankar kring församlingen, och folket i stort, i Rom kan ha varit svår att implementera i det rådande läget. Dock har ju Romarbrevet blivit ett av de mest inflytelserika breven som Paulus skrivit¹⁰⁴ och det säger något om att brevet kanske ändå landade väl och inspirerade både församlingen och samhället i stort att sträva efter att leva mer höviskt.

2.2.4. Paulus trestegsraket

Efter att ha analyserat hur och i vilka sammanhang Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως och sen diskuterat det utifrån idealism och realism inom liberal politisk kommer här en sammanställning av hur Paulus tycker att människor ska bete sig i de sammanhang där han använder sig av εὐσχημόνως.

Trestegsraket utifrån Paulus tänkande kring εὐσχημόνως:

1. 1 Thessalonikerbrevet: hur församlingen bör bete sig *externt* ut mot övriga samhället.
2. 1 Korinthierbrevet: hur personer bör bete sig mot varandra *internt* inom församlingen.
3. Romarbrevet: hur *individen* bör bete sig mot andra människor generellt.

Trestegsraketen skulle kunna sammanfatta hur Paulus tänker att människor bör bete sig i stort när han menar att det spelar roll hur en grupp beter sig externt mot andra, hur en person beter sig internt i en grupp samt hur hen agerar som individ. Paulus menar även att en person inte kommer undan det här bara för att hen skulle vara privilegierad eller tillhör en viss grupp med hög status och han önskar, enligt min tolkning, helt enkelt att människor generellt ska acceptera varandra så som han menar att Gud accepterar dem alla.¹⁰⁵

¹⁰³ Crossley, 146.

¹⁰⁴ Horell, 66.

¹⁰⁵ Neufeld och DeMaris, 83.

3. Slutsats

Uppsatsens syfte var att utifrån Paulus brev analysera användningen av εὐσχημόνως [euschēmonōs] och med utgångspunkt i den grekiska texten försöka att beskriva motsatsen till bristande vandel. Genom att, med hjälp av en textlingvistisk metod, analysera hur och i vilka sammanhang Paulus använder sig av εὐσχημόνως i sina brev, sedan diskutera hur människor bör bete sig enligt Paulus i dessa sammanhang utifrån en liberal politisk teori med fokus på idealism och realism. Diskussionen avrundas med en sammanställning i form av en trestegsraket, där Paulus först beskriver hur församlingen bör bete sig externt mot samhället i övrigt, sen hur medlemmar i församlingen bör bete sig internt mot varandra och slutligen hur individer bör bete sig mot varandra generellt. Nu avslutningsvis ska trestegsraketen relateras till utdraget från Tidöavtalet.

Det första steget i trestegsraketen handlar om när Paulus skriver i 1 Thessalonikerbrevet om hur församlingen bör bete sig externt ut mot övriga samhället. Paulus önskar att församlingen ska visa hövskhet mot människor utanför församlingen och i tysthet och vördnad tjäna Kristus. Paulus kanske ser sakernas önskvärda tillstånd här, likt Östbring menar att idealismen strävar efter det som är likvärdigt eller kanske till och med bättre än det aktuella. Paulus önskar stillhet och att församlingen ska hålla låg profil och fokusera på sitt eget.

Aftonbladet skriver den 20 oktober 2022 om ””Bristande vandel”. Två ord i Tidöavtalet som har väckt ilska och vållat debatt”.¹⁰⁶ Sett till hur samhället, enligt Aftonbladet, reagerade på utdraget från Tidöavtalet, är det troligtvis långt ifrån den av Paulus önskade stillheten när samarbetspartierna misslyckades med att hålla låg profil i frågan. Dessutom råder det, enligt Kristersson, en osäkerhet kring begreppet bristande vandel och enligt delbetänkandet av Utvisningsutredningen en osäkerhet även kring praxis. Utifrån Östbrings tankar om realism och genomförbarhet kan det vara en utmaning för samarbetspartierna att genomföra något som är svårt att både förklara och implementera, vilket kan ge en otydlighet och skapa en frustration i det omkringliggande samhället. Enligt uppsatsens analys och diskussion hade Paulus, sett till reaktionerna som utdraget från Tidöavtalet fick, troligtvis ansett att samarbetspartiernas beteende gentemot övriga samhället varit långt ifrån både önskvärt och

¹⁰⁶ ”Bristande vandel är ett juridiskt luftslott.” Aftonbladet, hämtad 2023-06-07, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/P44w5p/bristande-vandel-tva-ord-i-tidoavtalet-som-vallat-debatt>.

genomförbart och att situationen därmed ligger långt ifrån det som Paulus vill uppnå i de sammanhang där han använder sig av ordet εὐσχημόνως.

Det andra steget i trestegsraketen handlar om hur personer bör bete sig mot varandra internt inom gruppen och Paulus anser att församlingen i Korinth behöver förhålla sig till deras regelverk för att församlingen ska fungera. Paulus önskar här att se tydlighet och ordning, vilket liknar Mills tankar kring den liberala politiska teorin där människor tillsammans kan forma en gemenskap för att inom ramarna för den skapa möjlighet till personlig frihet för individen. Kanske Paulus ville inspirera till en ordningsam idealförsamling, likt det Östbring menar att idealismen kan bidra med genom att visa på ett önskvärt tillstånd, med att förespråka ordning och reda för att skapa en starkare känsla av samhörighet.

Sett till mängden stavfel, språkliga fel och otydligheter som utdraget från Tidöavtalet innehåller, går det att ana en viss brist på ordning och reda. Enligt uppsatsens resonemang och sett till hur Paulus använder sig av ordet εὐσχημόνως hade han troligtvis funderat över de interna förhållandena mellan samarbetspartierna utifrån det här utdraget i avtalet. Paulus kanske hade tolkat dessa fyra slarvigt formulerade meningar och osäkerheten kring begreppet bristande vandel både gällande betydelse och praxis som ett tecken på oordning inom gemenskapen. Det finns här en viss avsaknad av det som Mill menar bygger en stabil demokrati i form av ett gemensamt språk och upparbetade sociala relationer, vilket liknar den verklighet Paulus menade att han såg i den kaotiska församlingen i Korinth.

Det tredje och sista steget i trestegsraketen handlar om hur Paulus tänker kring hur individen ska bete sig generellt mot andra människor. Han menar att människor bör acceptera varandra så som han menar att Gud accepterar dem alla och han talar om en ömsesidig respekt gentemot varandra. Det ideala Rom som Paulus hade velat se ligger ganska långt ifrån den faktiska situation som vid den tiden var rådande i Rom, likt en abstrakt plan som Östbring talar om inom idealismen och som skulle kunna innebära en risk ifall inte faktiska problem och utmaningar tas i beaktande. Paulus strävade trots detta efter att människorna i Rom skulle känna hopp om en ljusare morgondag.

Utifrån sitt användande av εὐσχημόνως i sina brev verkar Paulus värdesätta och uppmuntra människor till ömsesidig respekt gentemot varandras trosutövning och trosuppfattning, så troligtvis hade han reagerat om han hade fått läsa Tidöavtalets formulering kring att utländska

medborgare ska kunna utvisas när det ”föreligger otvetydigt konstaterade anmärkningar i fråga om levnadssättet”. Utifrån vad som framkommit i uppsatsen, så hade Paulus troligtvis önskat se att samarbetspartierna skulle försöka skapa ett lugnare samhälle där idealet skulle vara att människor kan leva sida vid sida, med respekt för varandras olikheter. Han hade nog uppmuntrat till att sträva efter ett samhälle som är uppbyggt kring tanken på att människor ska bete sig höviskt gentemot varandra och att individer har möjlighet att välja den moraliskt rätta vägen. Om människor, i linje med utdraget från Tidöavtalet, skapar en norm av att vara misstänksamma mot varandras olikheter kan det enligt Östbrings idé om realism leda till att vi begränsar oss själva genom den förutsatta normen. Något som troligtvis varken Paulus eller Mill, med sina tankar kring en mångsidig och kreativ kultur och en stor tro på individens karaktär, hade önskat se.

Sett till helheten genom trestegsraketen skulle Paulus kunna se utdraget från Tidöavtalet som ett exempel på motsatsen till hövisk vandel på samtliga tre nivåer. Samarbetspartierna har, med sitt användande av religiöst språk i form av begreppet bristande vandel, sett genom trestegsraketen misslyckats med att eventuellt försöka framstå som moraliskt anständiga.

De fyra meningarna om bristande vandel i Tidöavtalet kan därmed ses som bristande vandel.

Sammanfattning

Syftet med den här uppsatsen är att analysera användningen av ordet εὐσχημόνως [*euschēmonōs*] i Paulus brev och användningen av uttrycket ”bristande vandel” i ett utdrag ur Tidöavtalet. Eftersom det finns en osäkerhet kring begreppet bristande vandel kan det vara intressant att undersöka vad hövisk vandel kan innebära, eftersom det rimligtvis kan vara motsatsen till bristande vandel. Begreppet hövisk vandel förekommer i Rom 13:13 i 1917 års kyrkobibel, där ordet *hövisk* är en översättning av ordet εὐσχημόνως från den grekiska bibeln och i den grekiska texten använder Paulus εὐσχημόνως vid tre olika tillfällen; 1 Thess 4:12, 1 Kor 14:40 och Rom 13:13.

I den här uppsatsen har en textlingvistisk metod använts och med hänsyn till den grekiska bibeltextens övergångsmarkörer har enskilda perikoper kunnat isoleras och satts i ett större sammanhang. I uppsatsen diskuteras varje brev utifrån idealism och realism inom liberal politiks teori. Med hjälp av uppsatsens teori och metod diskuteras hur människor bör bete sig enligt Paulus utifrån de sammanhang där han använder ordet εὐσχημόνως.

I uppsatsen presenteras en trestegsraket utifrån Paulus tänkande kring εὐσχημόνως. Det första steget handlar om hur församlingen externt bör bete sig mot övriga samhället, det andra steget om hur församlingen bör bete sig internt och det tredje och sista steget om hur individen bör bete sig generellt.

Avslutningsvis används trestegsraketen för att se hur Paulus tänkande kring εὐσχημόνως skulle kunna förhålla sig till utdraget från Tidöavtalet och uppsatsen leder till slutsatsen att de fyra meningarna om bristande vandel i Tidöavtalet kan ses som bristande vandel.

Käll- och litteraturförteckning

- 1917 Års Översättning Av Gamla Och Nya Testamentet.*, LDLS elektroniska version, rev.1, Dala-Järna, Sverige: SN Ljud & Data, 1997.
- Benner, Drayton C. (ed.), *The Greek-English Interlinear ESV New Testament: Nestle-Aland Novum Testamentum Graece (NA28) 28 th Revised Edition*, (Wheaton, Illinois: The German Bible Society), 2018.
- Bibelkommissionens översättning, *Bibel 2000*, Örebro: Bokförlaget Libris, 2006.
- Corcoran, Paul. "John Stuart Mill's Political Pessimism." *The European legacy, toward new paradigms*, Vol.24 (2019).
- Crossley, James G., *Reading the New Testament: Contemporary Approaches*, London/New York: Taylor & Francis Group, 2010.
- Fredriksen, Paula, *When Christians Were Jews. The first generation*, London: Yale University Press, 2018.
- Gerdmar, Anders och Syreeni, Kari, *Vägar till nya Testamentet. Metoder, tekniker och verktyg för nytestamentlig exegetik*, Lund: Studentlitteratur, 2006
- Holmstrand, Jonas, "Jag vill att ni ska veta bröder..." *Övergångsmarkörer, textstruktur och innehåll i Första Thessalonikerbrevet, Filipperbrevet och Galaterbrevet*, Uppsala Universitet, 1997.
- Holmes, Michael W., *The Greek New Testament: SBL Edition, Lexham*, (Society of Biblical Literature, 2011–2013).
- Horell, David G., *An Introduction to the Study of Paul*, London: Bloomsbury T&T Clark, 2015.
- Jamieson, Robert, Fausset, A. R. and Brown David, *Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible*, vol. 2, Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc., 1997.
- Jewett, Robert, *Romans. A Commentary*, Minneapolis: Fortress Press, 2007.
- Levine, Amy-Jill, och Brettler, Marc Zvi (eds.), *The Jewish Annotated New Testament*, Oxford: Oxford University Press, 2017.
- Neufeld, Dietmar och Richard E. DeMaris. *Understanding the social world of the New Testament*, Taylor & Francis Group, 2009.
- Murphy, Nancey C., *Reasoning and Rethoric in Religion*, Wipf and Stock Publishers, 2001.
- Rienecker Lotte och Stray Jorgensen Peter, *Att skriva en bra uppsats*, Stockholm: Liber, 2012.

Samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, *Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige*, 2022.

Statens offentliga utredningar, *Uppehållstillstånd och avvisning: vilken betydelse skall en utlännings vandel tillmätas?*, Stockholm: Delbetänkande av Utvisningsutredningen, 1993.

Östbring, Björn, *Migrationspolitiska dilemman: om idealism och realism i liberal politisk teori*, Lunds universitet. Statsvetenskapliga institutionen, 2019.

Omslagsbilden är olja på canvas och konstverket heter ”St. Paul”, skapad av konstnär: El Greco år 1608-1614 och finns för närvarande på Museo del Greco, Toledo:

http://www.artchive.com/artchive/e/el_greco/el_greco_st_paul.jpg